

Alytaus
miesto
savivaldybės
**VISUOMENĖS
SVEIKATOS
BIURAS**

PATVIRTINTA
Alytaus miesto savivaldybės tarybos
2020 m. sausio 30 d.
sprendimu Nr. T-38

**ALYTAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS
2018 METŲ ATASKAITA**

Alytus, 2020 m.

TURINYS

ĮVADAS	3
1. BENDROJI DALIS	4
2. SPECIALIOJI DALIS. Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir interpretavimas (raudonoji zona).....	11
2.1. Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui.....	11
2.2. Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)	12
2.3. 1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomielito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepavimo apimtys (3 dozės)	13
3. ALYTAUS SUAUGUSIŲJŲ GYVENSENOS TYRIMAS	15
3.1. Alytaus miesto 2018 m. suaugusiųjų gyvenamos tyrimas	15
IŠVADOS	17
REKOMENDACIJOS	18

IVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Alytaus miesto savivaldybėje vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“.

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2018 m. ataskaita (toliau – Ataskaita) parengta taip, kad būtų galima įvertinti Alytaus miesto savivaldybės gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių būklės situaciją Lietuvos kontekste. Pateikiami rodikliai iš Valstybės delegaluotų savivaldybėms visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių sąrašo (toliau – Rodiklių sąrašas), atspindinčio, kaip įgyvendinami Sveikatos strategijos tikslai.

Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų strategija (toliau – Sveikatos strategija), patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2014 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XII-964 „Dėl Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategijos patvirtinimo“, nustato šalies sveikatinimo veiklos tikslus ir uždavinius, siekiamus sveikatos lygio rodiklius. Sveikatos strategijos strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni, pailgėtų jų gyvenimo trukmė, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai.

Sveikatos strategijos nustatyti šie 4 tikslai:

1. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį;
2. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką;
3. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą;
4. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius.

Sveikatos strategijoje iškeltų tikslų ir įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenai parengtas baigtinis rodiklių sąrašas, kurį sudaro 51 unifikuotas rodiklis (jie detalai pateikiami 1 lentelėje), 18 gyvenamosios stebėsenos rodiklių (5 lentelė) ir išanalizuotos 3 prioritetinės savivaldybės visuomenės sveikatos problemos.

Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Lietuvos sveikatos rodiklių sistema SRS;
- UAB „Dzūkijos vandenys“ informacija;
- Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis;
- Higienos instituto Sveikatos informacijos centro (HI SIC) parengtu spaudiniu „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2018 m.“.

1. BENDROJI DALIS

Pirmojoje lentelės skiltyje pateikiami savivaldybių rodikliai, suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. Antrojoje skiltyje pateikiama Alytaus miesto savivaldybės rodiklio reikšmė, trečiojoje – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, ketvirtojoje – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, penktojoje – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, šeštojoje – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės vietos tarp visų savivaldybių pavaizdavimas pagal „šviesoforo“ principą).

1 lentelė. Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis, 2018 m.

↑ ↑ ↓ ↓ ↔ Rodyklės atspindi rodiklio pokytį nuo 2017 m.: didėjo ar mažėjo, žalia spalva – teigiamas, raudona – neigiamas pokytis, mėlyna - nesikeitė.

Rodiklis	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis savivaldybė/ Lietuva
Strateginis tikslas - pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai					
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	↑ 78,5 (77,7)	76	69,9	80,4	1,03
Išvengiamas mirtingumas (proc.)	↓ 30 (35,3)	30,5	18,5	41	0,98
1. SUKURTI SAUGESNĘ SOCIALINĘ APLINKĄ, MAŽINTI SVEIKATOS NETOLYGUMUS IR SOCIALINĘ ATSKIRTĮ					
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą					
Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyv.	↑ 19,6 (15,3)	24,4	0	96,6	0,80
Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyv.	↑ 20,9 (16)	23,8	0	90,1	0,88
Bandymas žudyti skaičius (X60-64, X66-X84) 100 000 gyv.	↓ 39,2 (46)	42,1	0	76,9	0,93
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose 1000 gyv.	↓ 94,2 (97,2)	69,1	35,2	247,3	1,36
Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyv.	↑ 3 (3,2)	3,3	0,3	8,5	0,90
Ilgalaikio nedarbo lygis (proc.)	↔ 2,8 (2,8)	2,2	0,3	8,5	1,27
Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.	↑ -7,6 (14,5)	-5,3	-20,2	8,4	1,44
1.2. Sumažinti socialinę – ekonominę gyventojų diferenciaciją šalyje ir bendruomenėse					
Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y89) 100 000 gyv.	↓ 80,4 (90,1)	93,4	29,9	209,7	0,86
Standartizuotas mirtingumas dėl išorinių priežasčių rodiklis (V00-Y89) 100 000 gyv.	↓ 78,4 (90,5)	91	28,3	193,5	0,86
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose 1000 gyv.	↓ 140,6 (153,4)	148,9	54,7	339,9	0,94
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1000 gyv.	↓ 25,3 (26,9)	25,4	3	91,4	1,00
Sergamumas(nauji+recidyvai) tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv.	↓ 31,4 (55,6)	37,9	0	108,8	0,8
Sergamumas tuberkulioze (nauji atvejai) (A15-A19) 100 000 gyv.	↓ 27,5 (47,9)	32,9	0	94,3	0,83
2. SUKURTI SVEIKATAI PALANKIĄ FIZINĘ DARBO IR GYVENAMĄJĄ APLINKĄ					
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą					

Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyv.	↑ 1,3 (0,6)	0,9	0	3,9	1,34
Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv.	↑ 122,4 (102)	150,7	59,6	308	0,81
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais 10 000 gyv.	↓ 62,5 (69,4)	67,1	3,8	2258,4	0,93
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyv.	↓ 65,9 (78,2)	74,9	0	140,9	0,88
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį					
Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↑ 7,8 (3,8)	5,5	0	29,9	1,42
Standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyv.	↑ 7,1 (3,8)	5,5	0	29,4	1,29
Mirtingumas dėl nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↓ 21,6 (26,8)	16,1	0	38,1	1,34
Standartizuotas mirtingumas dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyv.	↓ 21,5 (25,4)	15,3	0	32,6	1,41
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių					
Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V99) 100 000 gyv.	↑ 9,8 (5,8)	8	0	25,4	1,23
Standartizuotas mirtingumas dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) 100 000 gyv.	↑ 10 (5,5)	7,9	0	26,3	1,27
Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	↑ 5,9 (0)	3	0	17	1,94
Transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius (V00-V99) 100 000 gyv.	↑ 76,5 (59,4)	58,9	0	136,3	1,30
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą					
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui	↑ 13916 (12736)	1010	63	34382	13,77
Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams (proc.)	↑ 98,5 (98,4)				nėra
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams (proc.)	↔ 98,8 (98,8)				nėra
3. FORMUOTI SVEIKĄ GYVENSENĄ IR JOS KULTŪRĄ					
3.1. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą					
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu 100 000 gyv.	↓ 0 (5,8)	3	0	13	0
Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu 100 000 gyv.	↓ 0 (7,3)	3,1	0	15,4	0
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyv.	↑ 15,7 (15,3)	18,1	0	46,5	0,87
Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyv.	↑ 14 (13,8)	17,7	0	45,1	0,79
Nusikalstamumo veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) 100 000 gyv.	↑ 143,2 (92)	85,8	0	442,1	1,67
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais	↓ 258,8 (271,7)	189,9	73,2	415,9	1,36
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	↑ 288 (232,9)	166,8	38,4	359,2	1,73
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius					
Kūdikų, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	↑ 19,1 (17,1)	36,7	11,1	75	0,52
4. UŽTIKRINTI KOKYBIŠKĄ IR EFEKTYVIĄ SVEIKATOS PRIEŽIŪRĄ, ORIENTUOTĄ Į GYVENOJŲ POREIKIUS					
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais					
Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyv.	↓ 34,8 (36,2)	32,5	15,6	61,7	1,07

Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1000 gyv.	↓	7,3 (7,4)	6,9	3,9	10,7	1,06
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą						
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	↔	2,4 (2,4)	2	1,3	6,3	1,18
Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyv.	↑	4,3 (4,2)	7,2	2,7	13,6	0,59
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	↓	11,3 (11,6)	9,1	6,3	11,3	1,24
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (visi atvejai)	↓	3,9 (11,5)	6,1	0	17,2	0,6
Sergamumas (nauji atvejai) vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv.	↓	0 (3,8)	3,1	0	13,9	0,00
Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis B20–B22, B23 (B23.0–B23.2, B23.8), B24, Z21, A50 (A50.0–A50.7, A50.9), A51–A53, A54 (A54.0–A54.6, A54.8, A54.9), A56 (A56.0–A56.4, A56.8) 10 000 gyv.	↓	0,8 (1,3)	2,2	0	5,1	0,36
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą						
Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių	↑	2,5 (0)	3,4	0	24,4	0,73
2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys (proc.)	↑	96,4 (95,1)	92,1	83	99,5	1,05
1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomielite ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepavimo apimtys (3 dozės) (proc.)	↓	91,1 (95,2)	92,3	83	99,5	0,99
Tikslinės populiacijos (6–14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje (proc.)	↓	25,5 (27,3)	14,5	2,3	47,2	1,53
Vaikų, neturinčių eduoines pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	↓	21,9 (22,2)	18,9	4,9	35,9	1,16
Paauglių (15-17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyv.	↓	5,7 (6,2)	4,4	0	15,8	1,29
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę						
Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyv.	↑	696,4 (649,9)	782,5	269,5	1349,5	0,89
Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyv.	↑	672,7 (640,4)	744,5	499,4	1059	0,90
Mirtingumas nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv.	↓	274,6 (295,2)	286,6	89,8	436,6	0,96
Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv.	↓	253,1 (280,9)	274,7	160,9	377,3	0,92
Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyv.	↓	155 (159,1)	191	59,9	610,5	0,81
Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyv.	↓	150 (154,7)	181,8	60,9	485,7	0,83
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	↓	60 (82)	56,6	26,9	90,1	1,06
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	↑	71,7 (65,1)	50,2	15,7	71,7	1,43
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje	↓	68,9 (69,3)	52,7	30,1	72	1,31
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje	↓	56,4 (62,3)	53,1	30,8	66	1,06
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje	↑	47,9 (45,3)	42,9	26,2	61,4	1,12

Pagal 1 lentelėje pateiktų pagrindinių rodiklių sąrašo reikšmių Alytaus miesto savivaldybėje palyginimą su atitinkamu Lietuvos vidurkio rodikliu matyti, kad iš visų sveikatos rodiklių yra geresni (**žalioji zona**): vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais, gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gaminiais, apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui, sergamumas (nauji atvejai) vaistams atsparia tuberkulioze, 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys, mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis, mirtingumas nuo piktybinių navikų rodiklis, tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje, tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje, tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje ir tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje.

Didesniosios dalies Alytaus miesto rodiklių reikšmės patenka į Lietuvos vidurkių atitinkančią kvintilių grupę (**geltonoji zona**), tačiau į juos taip pat reikėtų atkreipti dėmesį.

Dalis Alytaus miesto savivaldybės rodiklių patenka į Lietuvos vidurkių prasčiausių savivaldybių kvintilių grupę (**raudonoji zona**): mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių, į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui, nusikalstamumo veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai), kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus dalis, šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius ir 1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomielito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepavimo apimtys (3 dozės).

Atkreipiame dėmesį, kad viešai tiekiamo geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumo vartotojams (proc.) rodiklių duomenis teikia savivaldybės (vandentvarkos bendrovė UAB „Dzūkijos vandenys“), todėl Ataskaitoje šie rodikliai „šviesoforo“ principu neinterpretuojami (šių rodiklių palyginti su kitų savivaldybių duomenimis nėra galimybės).

Remdamiesi profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“) detaliai analizei, kaip prioritetinės sveikatos problemos, pasirinkome šiuos rodiklius kurie labiausiai viršijo Lietuvos vidurkį ir pateko į „raudonąją zoną“:

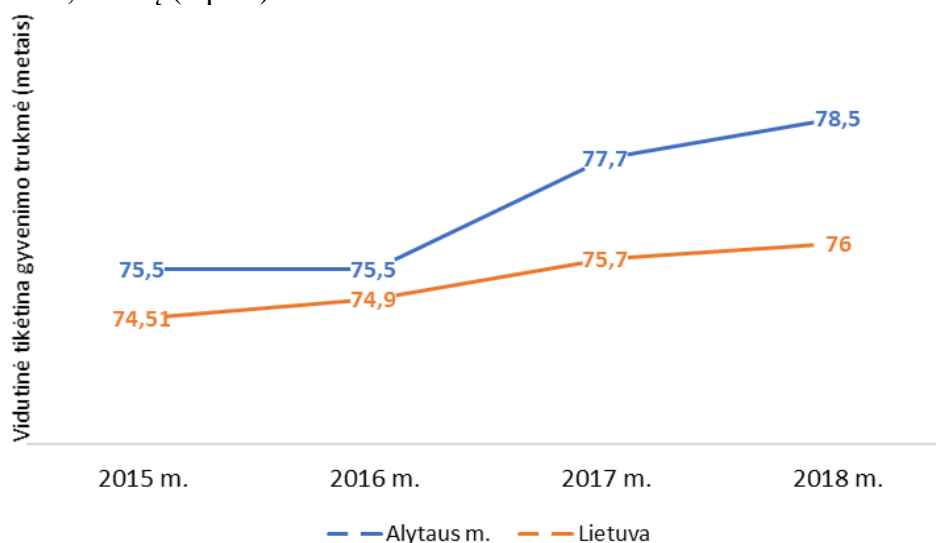
- į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis (*santykis savivaldybė/Lietuva – 13,77*);
- nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (*santykis savivaldybė/Lietuva – 1,67*);
- 1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomielito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepavimo apimtys (3 dozės) (*santykis savivaldybė/Lietuva – 0,99*);

Pagrindiniai demografiniai rodikliai

Alytaus miesto savivaldybėje, kaip ir daugelyje Lietuvos savivaldybių, gyventojų skaičius sparčiai mažėja. Lietuvos sveikatos departamento duomenimis Alytaus mieste 2019 m. pradžioje gyveno 50 422 žmonės, jie sudarė 1,8 proc. Lietuvos populiacijos.

2018 m. vidutinis metinis gyventojų skaičius Alytaus mieste buvo – 50 978 gyventojai (Lietuvoje – 2 801 543 gyventojai), 2017 – 2018 m. Alytuje gyventojų sumažėjo daugiau nei 2,2 proc. (1 185 gyventojais), visa Lietuva per minėtą laikotarpį prarado 26 860 gyventojų (2 lentelė).

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė – tai pagrindinis gyventojų sveikatos rodiklis, parodantis bendrą rizikos veiksnių poveikį, ligų paplitimą, intervencijų bei gydymo veiksmingumą. Alytaus miesto gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė ilgėja, 2018 m. buvo didesnė už Lietuvos vidurkį (76 metai). Alytaus miesto gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė lyginant nuo 2017 m. pailgėjo 0,8 metais ir siekė 78,5 metų (1 pav.).

1 pav. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė (metais), 2018 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Gyvenimo trukmei ilgėjant, daugėja ir vyresnio amžiaus žmonių. Pagal Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenis nuo 2015 m., Alytaus mieste 65 metų ir vyresnių gyventojų padaugėjo 3 proc. ir 2018 metais siekė 21,16 proc. visų miesto gyventojų (Lietuvoje – 19,71 proc.) (2 lentelė). Tačiau mažėja jaunesnio amžiaus gyventojų, Alytuje 2018 m. vaikų (0 – 17 metų) sudarė 15,83 proc. (Lietuvoje 17,89 proc.), 18 – 44 m. asmenys – 31,33 proc., 45 – 64 m. amžiaus gyventojai – 31, 68 proc. Alytaus miesto populiacijos.

Alytaus mieste 2018 m. gimė 402 kūdikiai, (Lietuvoje – 28 149 kūdikiai) lyginant 2017 m. duomenis, gimė 89 kūdikiais mažiau. Gimstamumo rodiklis 1000-iui gyventojų buvo 7,9 (Lietuvoje – 10) (2 lentelė). Lietuvoje mirusių kūdikių (vaikų iki 1 metų) skaičius išaugo, mirė 96 kūdikiai, lyginant su 2017 m. – 11 kūdikių daugiau. Alytaus mieste 2018 m. mirė 1 kūdikis (2017 m. mirusių kūdikių nebuvo).

Lietuvoje 2018 m. mirė 39 574 žmonės, t. y. 568 asmenimis mažiau negu 2017 metais. Išankstiniais duomenimis 1000 gyventojų 2018 m. teko 14,1 mirusiojo (2017 m. – 14,2/1000 gyventojų). Alytaus mieste 2018 m. mirė – 624 gyventojai, 1000 gyventojų teko 12,2 mirusiojo (301 vyras ir 323 moterys).

2 lentelė. Pagrindinių demografinių rodiklių kaita Alytaus mieste ir Lietuvoje 2015–2018 m.

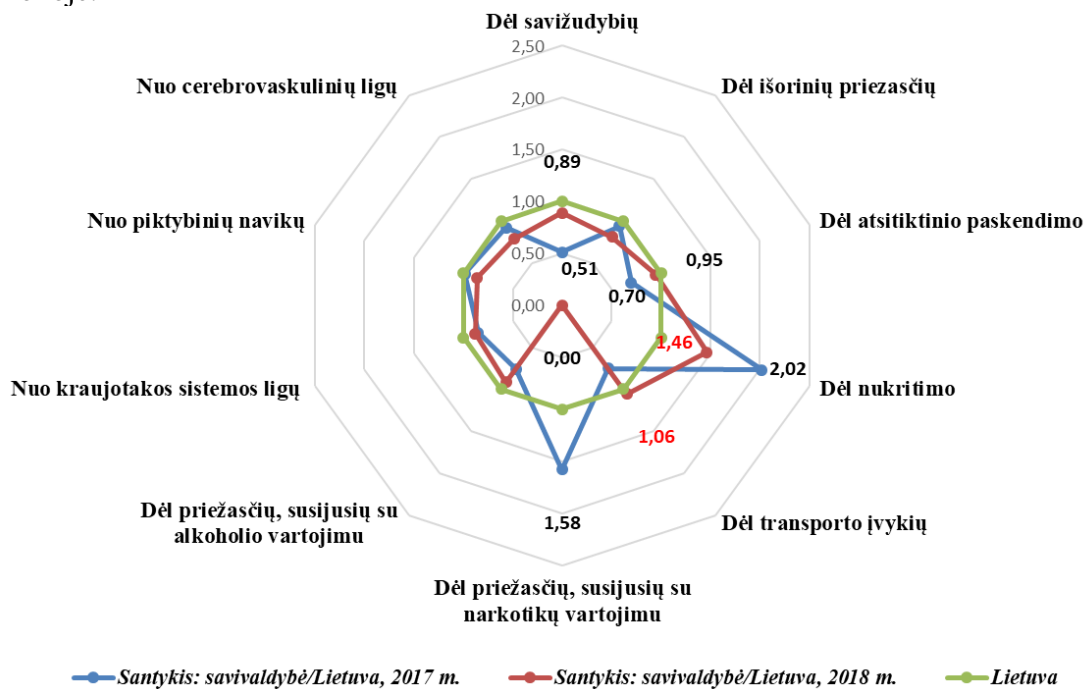
Rodiklis	Vietovė	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.
Vidutinis metinis gyventojų skaičius	Alytaus m.	55 023	53 612	52 163	50 978
	Lietuva	2 904 910	2 868 231	2 828 403	2 801 543

Rodiklis	Vietovė	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.
Gyventojai pagal lytį (proc.)					
Vyrai	Alytaus m.	45,82	45,71	45,67	45,66
	Lietuva	46,06	46,05	46,13	46,28
Moterys	Alytaus m.	54,18	54,29	54,33	54,34
	Lietuva	53,94	53,95	53,87	53,72
Gyventojai pagal amžiaus grupes (proc.)					
0 – 17 m.	Alytaus m.	16,69	16,38	16,14	15,83
	Lietuva	17,95	17,93	17,91	17,89
18 -44 m.	Alytaus m.	34,31	33,34	32,17	31,33
	Lietuva	35,07	34,51	33,89	33,44
45 – 64 m.	Alytaus m.	30,82	31,06	31,39	31,68
	Lietuva	28,12	28,4	28,72	28,96
65 m. ir vyresni	Alytaus m.	18,19	19,22	20,3	21,16
	Lietuva	18,86	19,15	19,48	19,71
Kiti demografiniai rodikliai					
Gimstamumas 1000 gyventojų	Alytaus m.	9,2	9	9,4	7,9
	Lietuva	10,8	10,7	10,1	10
Mirtingumas 1000 gyventojų	Alytaus m.	12,1	12,2	12,2	12,2
	Lietuva	14,4	14,3	14,2	14,1

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

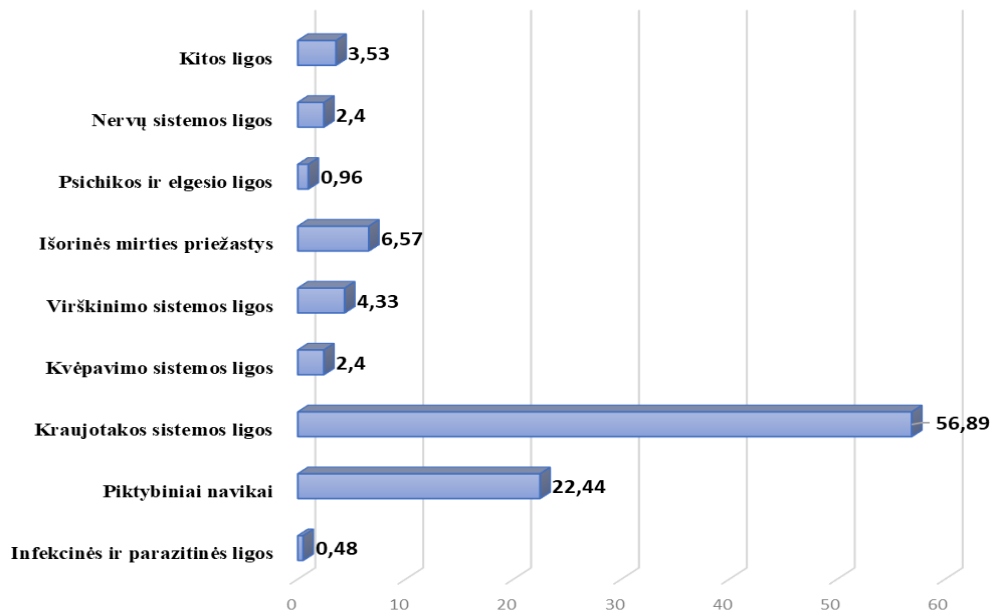
Mirtingumo statistika rodo bendrą gyventojų sveikatos būklę, sveikatos priežiūros veiksmingumą ir kokybę, sveikatos netolygumus bei sveikatos priežiūros prieinamumą. Todėl pateikiame 2017–2018 m. standartizuotų mirtingumo rodiklių pagal pagrindines mirties priežastis – palyginimą Alytaus mieste ir Lietuvoje (pagal apskaičiuotą Alytaus miesto ir Lietuvos vidurkio santykį, „šviesoforo“ principas) (2 pav.). Lyginant 2018 m. su 2017 m. padidėjo standartizuotas mirtingumas dėl savijudybių, dėl atsitiktinio paskendimo atvejų ir dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu rodiklis, kurie nelenkia Lietuvos vidurkio. Taip pat padidėjo standartizuotas mirtingumas dėl transporto įvykių rodiklis (1,06/100 000 gyv.) ir lenkia Lietuvos vidurkį, todėl yra raudonoje zonoje. Sumažėjo mirtingumo rodiklis dėl nukritimo (1,46/100 000 gyv.), tačiau išlieka raudonoje zonoje.

2 pav. Standartizuotų Alytaus miesto mirtingumo rodiklių (100 000 gyv.) palyginimas su Lietuvos vidurkiu 2017–2018 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

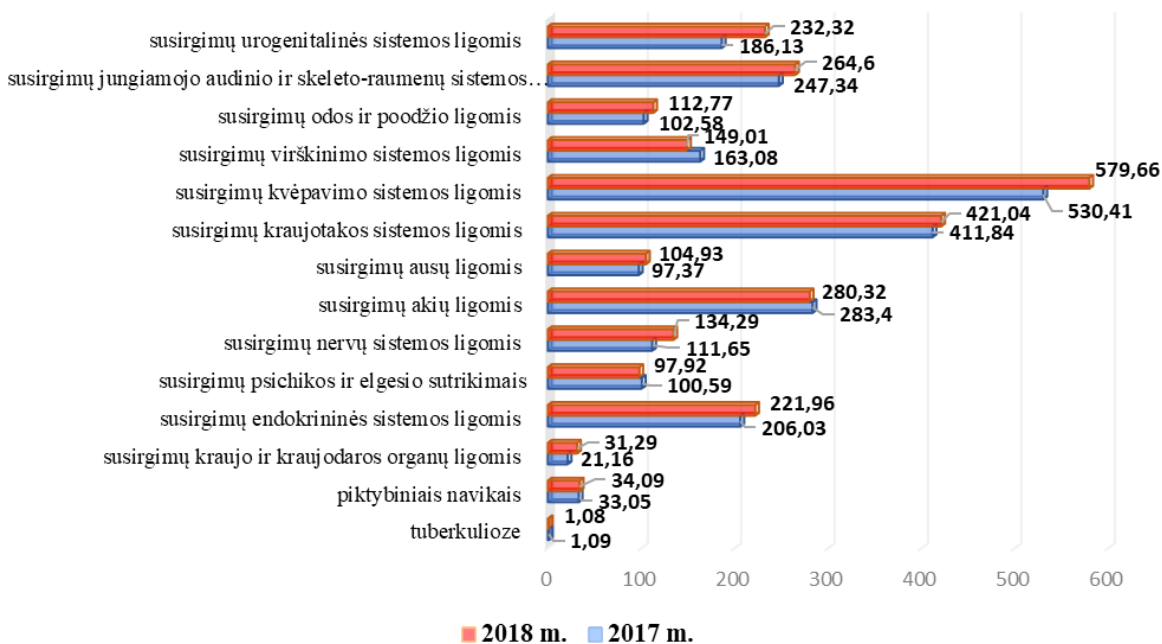
Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis 2018 m. Alytaus mieste daugiausiai gyventojų mirė nuo kraujotakos sistemos ligų – 56,89 proc. gyventojų (2017 m. – 53 proc.) antroje vietoje pagal mirtingumą buvo piktybiniai navikai ir siekė 22,44 proc. mirusiųjų (3 pav.).

3 pav. Mirtingumas dėl priežasčių Alytaus mieste 2018 m. (proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir priežasčių valstybės registras

Iš viso užregistruotų susirgimų skaičius 2017–2018 m. Alytaus mieste (1000 gyv.) skyrėsi nežymiai. Daugiausiai užregistruotų susirgimų buvo kvėpavimo sistemos ligomis – 579,66/1000 gyv. (4 pav.). Lyginant 2017–2018 m. nežymiai pamažėjo sergamumas Alytaus mieste tik virškinimo sistemos ligų, akių ligų, psichikos ir elgesio sutrikimų. Tuberkuliozės susirgimų skaičius išlieka panašus.

4 pav. Iš viso užregistruota susirgimų pagal ligos grupes 2017–2018 m. Alytaus m. (1000 gyv.)

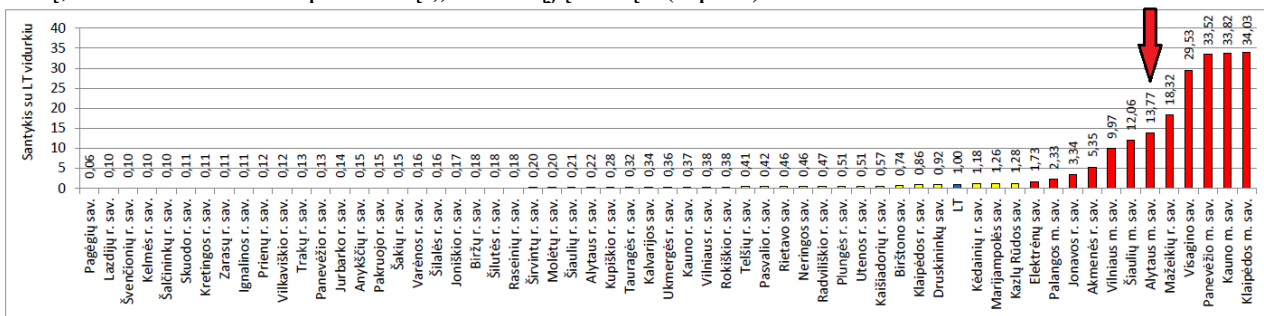
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2. SPECIALIOJI DALIS. Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir interpretavimas (raudonoji zona)

2.1. Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui

Stacionarūs taršos šaltiniai, tai pramonės įmonės, energetikos objektai kurie teršalus išmeta į atmosferą. Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis 2018 metais Lietuvoje buvo registruota 620 tokių įmonių, iš jų 12 Alytaus mieste.

2018 m. Alytaus mieste į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmesta 13 916 kg. teršalų, tenkančių 1 kvadratiniam kilometrui, Lietuvos vidurkis – 1010 kg. teršalų. Lyginant rodiklius tarp savivaldybių, Alytaus m. rodiklis tarp kitų savivaldybių nebuvo vienas didžiausių, užėmė šeštą vietą, tačiau šis rodiklis patenka į „raudonąją zoną“ (5 pav.).

5 pav. Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui savivaldybėse 2018 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centro leidinys

3 lentelėje pateikti Aplinkos apsaugos agentūros 2015 – 2018 m. duomenys kuriuose atsispindi į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui Alytaus m. ir Lietuvoje. Iš duomenų matyti, kad teršalų į atmosferą Alytaus mieste kas metai išmetama panašus kiekis ir kas metai viršija Lietuvos rodiklį (2017 m. skelbiamų duomenų nubuvo).

3 lentelė. Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui Alytaus m. ir Lietuvoje 2015–2018 m.

Metai	Alytaus m.	Lietuva
2015 m.	12931	1010
2016 m.	12736	1079
2017 m.	Duomenų nėra	Duomenų nėra
2018 m.	13916	1010

Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra

Per metus laiko Alytaus mieste sumažėjo viena stacionare įmone kuri išmeta teršalus į aplinkos orą. Lyginant 2017 – 2018 m. duomenis dėl teršalų, išmestų į aplinkos orą iš stacionarių šaltinių, pastebima, kad sumažėjo bendras išmestų teršalų kiekis 20,09 tonomis per metus skaičius nuo praeitų metų, tačiau padaugėjo sieros anhidrido išmesto į aplinką (20,73 t/metus) (4 lentelė).

4 lentelė. Teršalų, išmestų į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių, kiekis Alytaus miesto savivaldybėje 2017–2018 m.

Alytaus mieste	2017 m.	2018 m.
Įmonių skaičius	13	12

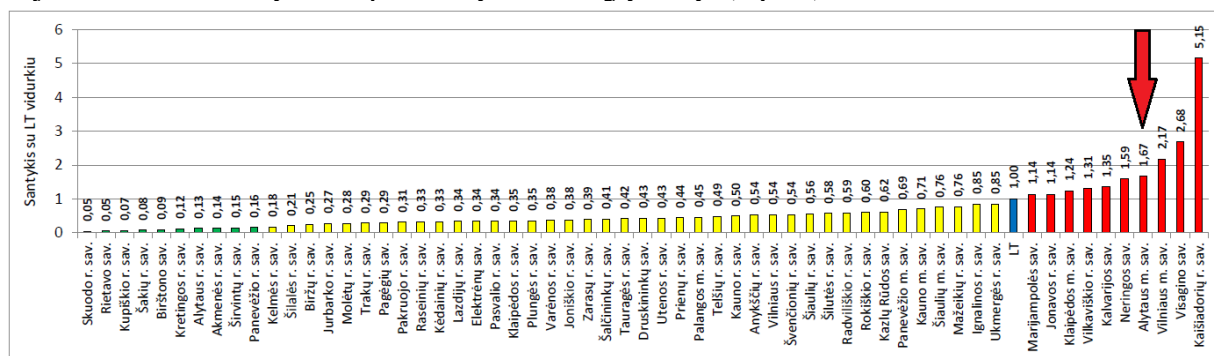
Bendras kiekis (t/metus)	569,05	548,96
Sieros anhidridas (t/metus)	14,87	20,73
Azoto oksidai (t/metus)	90,25	87,59
Anglies monoksidas (t/metus)	380,29	360,42
LOJ (t/metus)	15,23	14,97
Benzolas (t/metus)	0	0
Ksilolas (t/metus)	0,04	0
Toluolas (t/metus)	0,19	0,09
Acetonas (t/metus)	0,04	0,08
Iš viso kietųjų (t/metus)	63,79	59,6
Sieros dioksidas (proc.)	2,61	3,77
Azoto oksidai (proc.)	15,85	15,96
Anglies monoksidai (proc.)	66,83	65,66
Viso LOJ (proc.)	2,68	2,73
Benzolas (proc.)	0	0
Ksilolas (proc.)	0,01	0
Toluolas (proc.)	0,03	0,6
Acetonas (proc.)	0,01	0,53
Iš viso kietųjų (proc.)	10,08	10,85

Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra

Apibendrinant galima teigti, kad Alytaus mieste stacionarūs taršos šaltiniai išmeta didelį kiekį teršalų į atmosferą ir kiekis kas metai auga, bei viršija Lietuvos vidurkį. Vertinant esamą situaciją ir toliau reikia stebėti taršą atmosferoje ir taikyti atitinkamas intervencijas, kad sumažinti stacionarių taršos šaltinių Alytuje arba sumažinti teršalų, išmestų į aplinką kiekį.

2.2 Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)

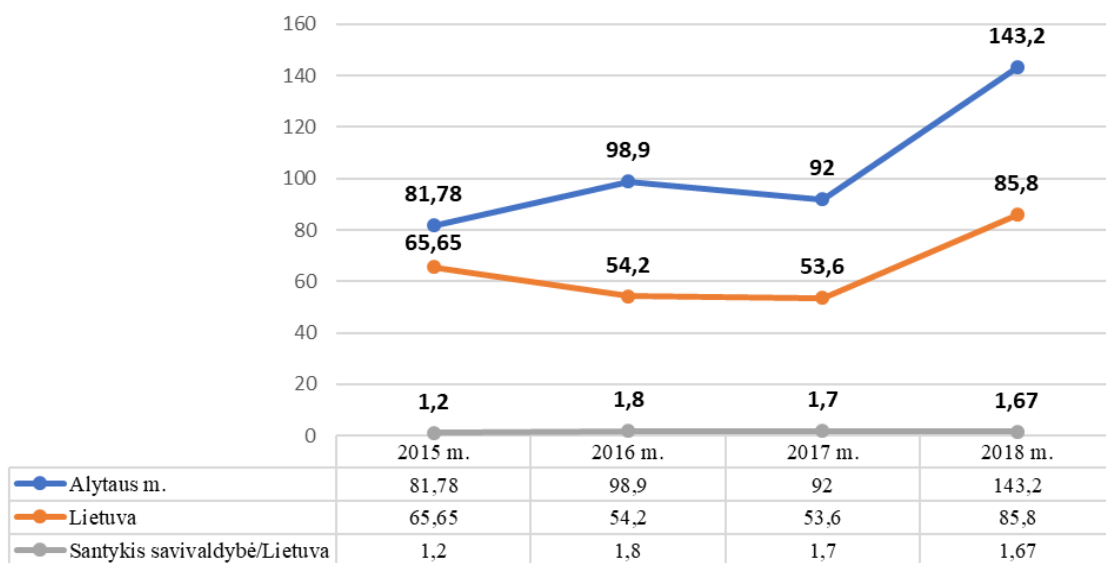
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) užfiksuotos visose Lietuvos savivaldybėse. Alytaus mieste rodiklis viršijo Lietuvos vidurkį, todėl patenka į „raudonąją zoną“ (6 pav.).

6 pav. Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) 2018 m. 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centro leidinys

2018 m. Alytuje užregistruota 73 nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai), (Lietuvoje – 2403). Rodiklis nuo 2015 m., padidėjo ir Alytaus m. siekia 143,2/100 000 gyv. (7 pav.).

7 pav. 2015–2018 m. nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai), Alytaus m. ir Lietuvoje 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

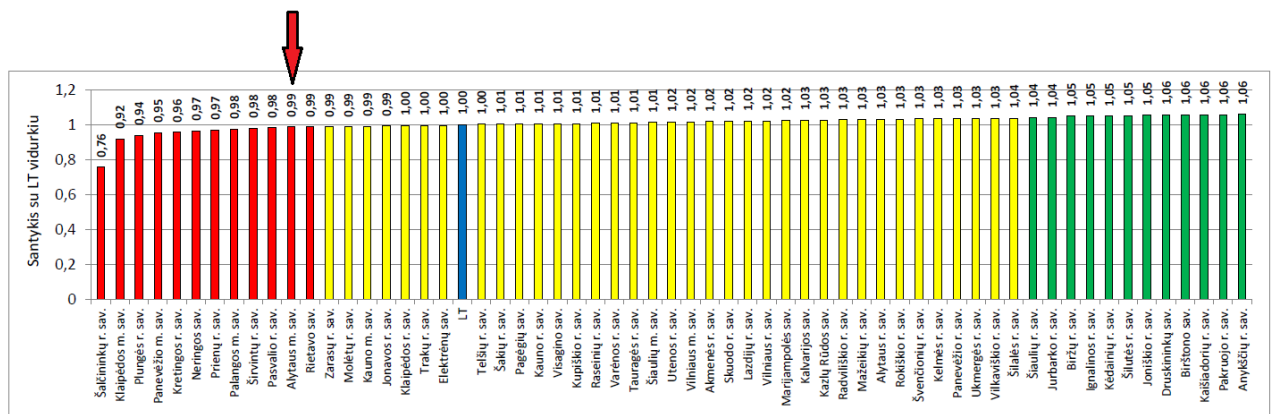
Vadovaujantis Higienos instituto parengta gyvenamosios tyrimų organizavimo ir vykdymo metodika, 2018 m. savivaldybėse atliktas suaugusiųjų gyvenamosios tyrimas. Išanalizavus standartizuotus duomenis pastebima, kad narkotinių ar psichotropinių medžiagų (narkotikų) vartojimas be gydytojo paskyrimo per paskutinius 12 mėn. Alytaus m. siekia 43/1000 gyventojų ir viršija Lietuvos vidurkį. Mirusiųjų dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu 2018 m. nebuvo.

Apibendrinant galima teigti, kad nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda Alytaus mieste auga bei viršija Lietuvos vidurkį, todėl vertinant esamą situaciją reikia stebėti ir būtinai taikyti atitinkamas intervencijas, kad nusikalstamų veikų skaičius neaugtų, o tik mažėtų.

2.3. 1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomieliito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepavimo apimtys (3 dozės)

Siekiant užtikrinti vaikų profilaktinių skiepavimų tęstinumą bei kontroliuoti užkrečiamųjų ligų epidemiologinę situaciją, Lietuvoje yra patvirtintas vaikų profilaktinių skiepavimų kalendoriaus. Pagal šį kalendorių naujagimiai, kūdikiai ir vaikai valstybės lėšomis skiepjami nuo 14 vakcinomis valdomų užkrečiamųjų ligų. PSO duomenimis, skiepavimo mastas, leidžiantis valdyti užkrečiamąsias ligas, yra ne mažiau kaip 90–95 proc. paskiepytų vaikų.

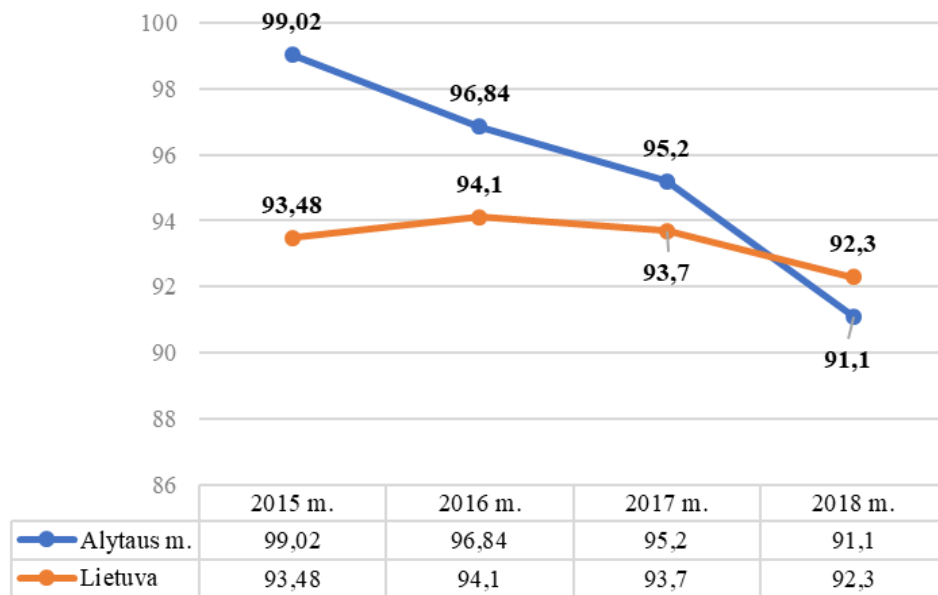
1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomieliito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepavimo apimtys (3 dozės) rodiklio duomenis, Alytaus miesto rodiklis yra mažesnis už Lietuvos vidurkį, todėl patenka į „raudonąją zoną“ (8 pav.). Higienos instituto duomenimis 1 metų amžiaus vaikų DTP, poliomieliito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepavimą Alytaus mieste buvo 504 vaikai, Lietuvoje – 25 661 vaikas.

8 pav. 1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomieliito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepavimo apimtys (3 dozės), proc.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centro leidinys

Stebint 2015 – 2018 metų duomenis (9 pav.), Alytaus miesto savivaldybėje visų 1 metų amžiaus vaikų skiepavimo apimtys ėmė mažėti ir 2018 m. siekė 91,1 proc. bei buvo mažesnis už šalies vidurkį (92,3 proc.).

9 pav. 1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomieliito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepavimo apimtys (proc.) Lietuvoje ir Alytaus m. (2015–2018 m.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Apibendrinant galima teigti, kad 1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomieliito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepavimo apimtys Alytaus mieste kas metai vis mažėja, todėl vertinant esamą situaciją reikia stebėti ir būtinai taikyti atitinkamas intervencijas, kad vakcinavimo skaičius nemažėtų. Pagrindinėmis nepaskiepytų vaikų skaičiaus augimo priežastimis tampa – tėvų atsisakymas skiepytis, gyventojų migracija ir vėlavimas pasiskiepyti.

3. ALYTAUS SUAUGUSIŪJŲ GYVENSENOS TYRIMAS

3.1. Alytaus miesto 2018 m. suaugusiųjų gyvenimo tyrimas

Tyrimas atliktas vadovaujantis Higienos instituto parengta gyvenimo tyrimų organizavimo ir vykdymo metodika. Tyrimui naudotas su Sveikatos apsaugos ministerija suderintas klausimynas. 2018 m. suaugusiųjų gyvenimo tyrimo duomenų bazę sudarė 24 889 respondentų užpildytos anketos. Apklausa vyko 2018 m. kovo – gegužės mėnesiais.

Tyrimo populiacija – 18 metų amžiaus ir vyresni asmenys. Tyrimo imtis buvo apskaičiuota atsižvelgiant į populiacijos dydį, lytį ir gyvenamąją vietovę. 2018 m. Alytaus miesto savivaldybėje buvo apklausta 420 asmenų.

Analizėje pateikiami duomenys apie apklaustų asmenų skaičių bei jų pasiskirstymą pagal lytį ir gyvenamąją vietovę savivaldybėje, respondentų pasiskirstymas pagal sociodemografinės charakteristikas (amžius, tautybę, šeiminių padėtis, išsilavinimas, pagrindinis užsiėmimas ir pajamos).

Tyrimo rezultatai pristatomi pagal 18 suaugusiųjų gyvenimo stebėsenos rodiklių, patvirtintų Sveikatos apsaugos ministro įsakymu. Rodikliai suskirstyti į tris grupes (5 lentelė):

- gyvenimo kokybės, sveikatos, laimingumo vertinimas, prislėgta nuotaika, bendravimas;
- sveikatos elgsena (fizinis aktyvumas ir mitybos įpročiai);
- rizikingas elgsenys (tabako, elektroninių cigarečių rūkymas, alkoholio vartojimas, narkotinių medžiagų vartojimas).

5 lentelė. Alytaus miesto savivaldybės ir Lietuvos suaugusiųjų gyvenimo rodiklių profilis

Rodiklis	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Santykis savivaldybės/ Lietuva
SUAUGUSIŪJŲ GYVENSENOS STEBĖSENOS RODIKLIAI			
1. Gyvenimo kokybės, sveikatos, laimingumo vertinimas, prislėgta nuotaika, bendravimas			
Suaugusiųjų, kurie savo gyvenimo kokybę vertina kaip gerą ir labai gerą, dalis (proc.)	64,1	61,8	1,04
Suaugusiųjų, kurie savo sveikatą vertina kaip gerą ir labai gerą, dalis (proc.)	63,7	58,1	1,10
Suaugusiųjų, kurie jaučiasi laimingi ir labai laimingi, dalis (proc.)	57,8	58,1	0,99
Suaugusiųjų, kuriuos per praėjusį mėnesį buvo apėmusi prislėgta nuotaika, nerimas šiek tiek labiau ir daug labiau nei anksčiau, dalis (proc.)	16,7	16,6	1,01
Suaugusiųjų, kurie bent kelis kartus per mėnesį bendrauja su šeimos nariais, dalis (proc.)	94,5	94,2	1,00
Suaugusiųjų, kurie bent kelis kartus per mėnesį bendrauja su giminaičiais, dalis (proc.)	77,2	77,2	1,00
Suaugusiųjų, kurie bent kelis kartus per mėnesį bendrauja su draugais, dalis (proc.)	86,4	83,5	1,03
2. Sveikatos elgsena (fizinis aktyvumas ir mitybos įpročiai)			
Suaugusiųjų, kurie užsiima energinga fizine veikla bent po 30 minučių 5 dienas per savaitę ar dažniau, dalis (proc.)	36,2	40,5	0,89
Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo daržoves (neįskaitant bulvių), dalis (proc.)	45,5	42	1,08
Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo vaisius, dalis (proc.)	33,6	34,7	0,97
Suaugusiųjų, kurie papildomai nededa druskos į paruoštą maistą, dalis (proc.)	45,7	43,8	1,04

3. Rizikingas elgesys (tabako gaminių, elektroninių cigarečių, alkoholinių gėrimų, narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimas)			
Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų kasdien rūkė tabako gaminius, dalis (proc.)	15,9	17,3	0,92
Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų kasdien rūkė elektronines cigaretes, dalis (proc.)	0,7	1,1	0,64
Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų kasdien vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.)	0,8	1,5	0,53
Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų vartojo alkoholinius gėrimus kartą per savaitę ir dažniau, dalis (proc.)	26	22	1,18
Suaugusiųjų, kurie per paskutinius 12 mėnesių vartojo alkoholinius gėrimus kartą per savaitę ir dažniau, dalis (proc.)	19,4	15,7	1,24
Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą vartojo narkotinių ar psichotropinių medžiagų be gydytojo paskyrimo, dalis (proc.)	0,7	2,1	0,33
Suaugusiųjų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą vartojo narkotinių ar psichotropinių medžiagų be gydytojo paskyrimo, dalis (proc.)	1,5	3,2	0,47

Iš 2018 metų Lietuvoje atlikto pirmojo suaugusių gyventojų gyvenimo tyrimo duomenų matyti, kad daugiau nei pusė Alytaus miesto respondentų savo gyvenimo kokybę ir dabartinę sveikatos būklę vertina gerai ir labai gerai, 57,6 proc. gyventojų jaučiasi laimingi ir labai laimingi.

94,5 proc. Alytaus m. apklaustųjų pasisakė, kad bendrauja su šeimos nariais bent kelis kartus per mėnesį, tačiau pastebima, kad daugiau gyventojų bendrauja su draugais nei su giminaičiais.

Sveikatos elgsena Alytaus mieste nėra labai gera. Bent kartą per dieną valgo daržoves 45,5 proc. gyventojų, vaisius kasdien vartoja trečdalis respondentų, o papildomai nededa druskos į paruoštą maistą 45,7 proc. gyventojų.

2018 m. tyrimo duomenimis, Alytaus m. gyventojai lyginant su Lietuvos vidurkiu, mažesnę dalis respondentų užsiima energinga fizine veikla, bent po 30 min. 5 dienas per savaitę.

Alytaus m. rūkymo paplitimas tarp gyventojų yra mažesnis, nei Lietuvoje. Alytaus m. kasdien rūkė tabako gaminius, per paskutines 30 dienų, prisipažino 15,7 proc. gyventojų. Alkoholinius gėrimus kasdien vartojo per pastarąsias 30 dienų 0,8 proc. gyventojų, tai yra mažiau nei Lietuvos vidurkis (1,5 proc.). Narkotines medžiagas per savo visą gyvenimą bent kartą vartojo 10,3 proc. Alytaus m. respondentų.

IŠVADOS

1. Alytaus miesto savivaldybės rodiklių reikšmės lyginant su Lietuvos vidurkio rodikliais pasiskirsto taip: 25 proc. rodiklių patenka į geresnę kvintilių grupę (žalioji zona), 61 proc. patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę (geltonoji zona) ir 14 proc. patenka į prasčiausių savivaldybių kvintilių grupę (raudonoji zona).
2. 2018 m. vidutinis metinis gyventojų skaičius Alytaus mieste siekė 50 978 gyventojų, nuo 2017 m. Alytuje gyventojų sumažėjo daugiau nei 2,2 proc. (1 185 gyventojais).
3. Alytaus mieste 2018 m. mirė – 624 gyventojai, 1000 gyventojų teko 12,2 mirusiojo (301 vyrai ir 323 moterys).
4. 2018 m. Alytuje gimė 402 kūdikiai, 89 kūdikiais mažiau nei 2017 m. Gimstamumo rodiklis 1000 gyventojų buvo 7,9 (Lietuvoje – 10/1000 gyv.).
5. Analizuojant 2018 m. Alytaus miesto savivaldybės sveikatos rodiklių profilį matyti, kad Alytaus miesto savivaldybės gyventojų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė ilgėja, siekia 78,5 metus ir yra didesnė už Lietuvos vidurkį (75,7 m.). Vidutinė gyventojų tikėtina gyvenimo trukmė pailgėjo 0,8 metais ir patenka į Lietuvos vidurkį geresnę kvintilių „žalioji zona“ grupę.
6. 2018 metais, kaip ir ankstesniais metais, vyravo trys pagrindinės Alytaus miesto gyventojų mirčių priežastys: kraujotakos sistemos ligos (56,89 proc.); piktybiniai navikai (22,44 proc.) ir išorinės priežastys (6,57 proc.).
7. 2018 metais Lietuvoje buvo registruota 620 stacionarių taršos šaltiniai (pramonės įmonės), iš jų 12 Alytaus mieste.
8. Alytaus mieste į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmesta 13 916 kg teršalų, tenkančių 1 kvadratiniam kilometrui.
9. 2018 m. Alytuje užregistruota 73 nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda, savivaldybė viršija Lietuvos rodiklį (85,8/100 000 gyv.) ir siekia 143,2/100 000 gyv. šių nusikalstamų veikų kas metai tik didėja.
10. 1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomielito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepavimo apimtys (3 dozės) rodiklio duomenimis, Alytaus mieste skiepyta buvo 504 vaikai.
11. Alytaus miesto savivaldybėje visų 1 metų amžiaus vaikų skiepavimo apimtys kas metai mažėja ir 2018 m. siekė 91,1 proc. bei buvo mažesnis už šalies vidurkį (92,3 proc.).
12. Pagrindinėmis nepaskiepytų vaikų skaičiaus augimo priežastimis tampa – tėvų atsisakymas skiepytis, gyventojų migracija ir vėlavimas pasiskiepyti.

REKOMENDACIJOS

Siekiant stiprinti ir gerinti Alytaus miesto savivaldybės gyventojų sveikatos būklę, mažinant sveikatos netolygumus, mirtingumą nuo plačiai paplitusių ligų, būtina skatinti glaudų tarpsektorinį bendradarbiavimą, kompleksiškai spręsti savivaldybės gyventojų sveikatos problemas ir įtraukti visuomenę į sveikatos stiprinimo procesą.

1. Bendros rekomendacijos:

- pagrindinis dėmesys ir toliau turi būti skiriamas mirtingumui nuo širdies ir kraujagyslių ligų mažinimui, gerinti vykdomos širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto rizikos grupės asmenų sveikatos stiprinimo programos informacijos sklaidą, tęstinumą, gyventojų motyvaciją ir pritraukimą dalyvauti šioje programoje;
- būtina sistemiskai kelti visų sektorių specialistų kvalifikaciją sveikatos stiprinimo, ligų prevencijos ir sveikatos netolygumų mažinimo klausimais;
- plėtoti galimybes gyventojams įsitraukti į sveikatos stiprinimo procesą (dalyvauti mokymuose, mankštose, renginiuose, konsultuotis su specialistais);
- raginti gyventojus reguliariai tikrintis profilaktiškai ir dalyvauti valstybės finansuojamuose prevencinėse programose, siekiant padidinti ankstyvą ligų diagnostiką;
- gerinti gyventojų informavimą sveikos gyvensenos skatinimo, neinfekcinių ligų temomis ir organizuoti infekcinių ligų apsisaugojimo būdų praktinę veiklą;
- inicijuoti Alytaus mieste psichikos sveikatos gerinimo, priklausomybių ligų prevencijos, psichoaktyvių medžiagų vartojimo, fizinio aktyvumo ir sveikos mitybos skatinimo priemonių įgyvenimą;
- didinti visų gyventojų grupių sveikatos raštingumą.

2. Rekomendacijos pagal prioritetinius rodiklius, patenkančius į prasčiausių savivaldybių kvintilių grupę:

2.1. į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis:

- inicijuoti ir organizuoti priemones, skatinančias aplinkos oro užterštumo mažimą;
- didinti dėmesį taršos mažinimui šiluminės energijos gamybos sektoriuje;
- esant padidėjusiam oro užterštumui, dėvėti apsaugines kaukes, kurios naudojamos ypatingomis sąlygomis ir apsaugo kvėpavimo takus.

2.2. nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda:

- vykdyti griežtesnę pavienių narkotinių medžiagų prekybos vietų priežiūrą ir veikos kontrolę;
- vykdant psichoaktyvių medžiagų (narkotinių medžiagų) vartojimo prevenciją būtina skirti didelį dėmesį ne tik šviečiamajai veiklai (informacinių leidinių, seminarų, paskaitų organizavimams), bet ir atkreipti didelį dėmesį į nusikalstamumo ir disponavimo narkotinėmis medžiagomis veiklą. Informuoti visuomenę, kad sužinojus apie nusikalstamą veiką reikia pranešti tam skirtoms instancijoms;
- vykdyti prevencinę ankstyvosios intervencijos programą 14–21 m. asmenims, kurie dar nėra priklausomi ir turi eksperimentavimo su psichoaktyviomis medžiagomis ar nereguliaraus jų vartojimo patirtį;
- įspėjamaisiais ženklais informuoti mokyklos bendruomenę apie galiojančius draudimus mokyklos teritorijoje turėti ir ar vartoti psichoaktyvias medžiagas.

2.3. 1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomielito ir B tipo *Haemophilus influenzae* infekcijos skiepijimo apimtys (3 dozės)

- vykdyti informacijos sklaidą, taip suteikiant savivaldybės gyventojams, kuo daugiau žinių apie vakcinacijos svarbą ir naudą;
- siekti ne mažiau kaip 90–95 proc. paskiepytų vaikų rodiklio;
- raginti tėvus skiepyti vaikus pagal skiepų kalendorių.